

Шкурко Г. В.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови
філологічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

НАЗВИ КОМУНІКАЦІЇ ВАНТАЖІВ В УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРАХ ЗАКАРПАТТЯ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню діалектної лексикології. Предметом аналізу обрано назви комунікації вантажів в українських говорах Закарпаття. Науковий інтерес до семантичної підгрупи зумовлений багатомановістю цієї групи лексики, в межах якої простежено як і слова праслов'янського походження, вживані в сучасній українській літературній мові, так і нові слова, утворені від питомих та запозичених основ. Фактичним матеріалом є власні діалектні записи, зібрані у 80 населених пунктах Закарпатської області. Дослідження доповнено лексичними матеріалами лінгвістичних атласів, діалектних, етимологічних словників української та інших мов. У статті здійснено аналіз назв комунікації вантажів на лексико-семантичному, етимологічному та словотвірному зрізі. Для характеристики змін у семантиці номенів, що характеризують перенесення вантажів, простежено особливості міждіалектної взаємодії, показано співвідношення з мотивувальними основами.

Встановлено, що назви комунікації вантажів не становлять собою замкнутої структури, постійно поповнюються внаслідок словотвірних та семантичних процесів. Основними способами семантичної деривації визначено перенесення значення за подібністю, суміжністю та пересмислення номенів. Найбільш продуктивним способом словотворення виявлено суфіксальний. Назви комунікації вантажів представлено однокореневими та складеними назвами, які диференціюють реалії за основними семантичними ознаками: 'розмір', 'матеріал', 'призначення', 'спосіб виготовлення' та ін. Аналізована лексика характеризується синонімічними, антонімічними та полісемічними відношеннями, що свідчить про наявність зв'язків у межах діалектної системи.

Подальше дослідження діалектної лексики, пов'язаної з номінацією вантажів, дасть змогу не тільки простежити мовні риси та розвиток діалектної системи, а й сприятиме кращому розумінню господарювання українців, особливостей їхнього світогляду.

Ключові слова: діалектна лексикологія, назви комунікації вантажів, українські говори Закарпаття, семантична підгрупа, мотивація, етимологія, словотворення, пересмислення значення, запозичення.

Постановка проблеми. Дослідження діалектної лексики залишається актуальним напрямком сучасної лінгвістики, оскільки через мову носіїв діалекту можна охарактеризувати український етнос, особливості його світобачення. Діалекти проходять через ряд змін, пов'язаних із розвитком чи занепадом мовних явищ, змінами в семантиці діалектних лексем тощо. Навіть на прикладі окремої семантичної підгрупи можна простежити, яким чином розвивається діалектна мова на сучасному етапі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Назви комунікації вантажів здебільшого розглядають етнографи, щоб показати елементи народного господарювання, до прикладу праці Т. Гонтар, М. Мушинки. Такі номени також представлені в діалектних словниках української мови, проте лексикографічні джерела не охоплюють динаміки цих назв, їх семантичних особливостей. Окремі згадки про назви комунікації вантажів знаходимо в працях Й. Дзензелівського, Т. Піцури. Через фрагментарність опису цих номенів таке дослідження залишається актуальним, оскільки не тільки показує тенденції розвитку чи занепаду лексичних одиниць у діалектній системі, а й фіксує особливості господарювання жителів Закарпаття.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз назв комунікації вантажів в українських говорах Закарпаття (закарпатському та гуцульському) на лексико-семантичному, етимологічному та словотвірному зрізах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно основним способом перенесення вантажів є мішок, що в закарпатських та гуцульських говірках називається *м'іх*, *м'ішо́к*, *млі́ўча*, *п'ілка*.

Номен *м'іх* поширений в інших говорах української мови [1, ч. 1, с. 445; 2, с. 198; 3, с. 175; 4, т. 2, с. 434] та є літературною нормою [5, т. 4, с. 757], як і демінутив *м'ішо́к*. Найменування *м'іх* < псл. **měxъ* т.с. [6, т. 3, с. 487; 7, т. 2, с. 824]. Назву *млі́ўча* в українських говорах традиційно вживають зі значенням міри [1, ч. 1, с. 447] чи зерна, яке готують до помолу [4, т. 2, с. 435]. Це суфіксальне утворення від українського літературного *млі́во* 'перемелювання зерна на борошно; помел' [5, т. 4, с. 764], утвореного від псл. **melti* 'молоти' [6, т. 3, с. 489]. Вбачаємо й семантичну трансформацію: на основі семантики 'матеріал для перемелювання, його міра' внаслідок перенесення значення за суміжністю мовці йменують вид мішка, призначений для перенесення вантажів. Номен *п'ілка* в говірках первісно йменує частину тканини, пор. лемк. *пілка* 'оздоблена тканина розмірів 50 × 200 см для перенесення дітей упереді' [8, с. 214], гуц. *пілка* 'половина (четверта частина) спідниці; різнобарвна тканина' [9, с. 139], а ще укр. діал. 'полотнище' [4, т. 3, с. 186]. Відбувається подвійне перенесення значення за суміжністю: 'пола спідниці' → 'тканина' → 'мішок, що виготовлено з цієї тканини' (або ж 'полотнище' (на основі диференційної ознаки 'засіб для перенесення вантажу') → 'мішок').

Мовці розрізняють назви комунікації вантажів за розміром, призначенням, характерними особливостями тощо. Мішок великого розміру в українських говорах Закарпаття називають *бала*, *рапту́х*, *рапту́ак*, *п'ішва́к* (*п'ішва́к*, *пушва́*), *де"рничанка*, *кошані́к*, *клочані́к*, *млі́н.ик*, *м'іші́шче*, *м'іші́ско*,

полотн'яний, соломожак, ситец. Активно вживаються й складені назви, зокрема *клочаний м'іх*, *пр'адіюний м'іх*, *кубін'с'кий* (*кубін'с'кий*, *кубан'с'кий*, *куб'ін'с'кий*) *м'іх*, *памутовий м'іх*, *тканий м'іх*, *домотканий м'іх*, *полотн'яний* (*полотн'яний*) *м'іх*, *мучний м'іх*, *китайс'кий м'іх*.

Лексема *бала* (див. ще закарп. *бала* 'великий мішок' [10, с. 101]) – від угор. *bála* 'тюк' [11, с. 62]. Номен *раптух*, *рапиак* виникли внаслідок розширення значення 'мішок, за допомогою якого годують коня у дорозі', пор. наддністр. *раптух* 'торба, у якій дорогою коням дають сіно' [3, с. 224], нижн.наддніпр. *рєптух*, *рєптух* 'торба годувати коней' [12, т. 3, ч. 4, с. 116]. Запозичені від нім. *Refftsch* 'мішок, в якому дають коням корм' чи *Krippentuch* (*Krippe* 'ясла, корито', *Tuch* 'сукно, ляне полотно') [13, с. 88]. Найменування *п'ишак* (*п'ишак*, *пушва*) утворене, ймовірно, від дієслова *пошити* за допомогою суфіксального способу. Слово *дерничанка* мотивоване атрибутивом *дерничаний* – від *дерник*, укр. літ. *дерніна* 'т.с., що *дерен*' [5, т. 2, с. 253], *дерен* 'поверхневий шар ґрунту, вкритий травою і трав'янистими рослинами, густо пронизаний їх коренями' [5, т. 2, с. 247]), характеризує тип мішка за призначенням. Назва *кошаний* – суфіксальне утворення від *к'иш*, р.в. *кошá* (у млин). Номен *клочаний* (див. ще закарп. марамор. *клочаний* 'міх з полотна, зітканого з клочаних ниток' [14, с. 145]) – універб, пор. означення *клочяний* 'зроблений із клоччя' [5, т. 4, с. 190]. Так само універб *полотн'яний* – від *полотн'яний м'іх*. Універб *м'ишник* поширений ще в гуц. говорі, пор. *млинник* 'мішок для млива' [9, с. 103]. Найменування *м'ишиче*, *м'ишиско* – від *м'іх* за допомогою суфіксального способу. Назву *соломожак* у закарпатських говірках первісно вживають зі значенням 'солом'яний матрац', пор. закарп. *солможак*, *солможак*, *солмажак*, *салможак*, *салмажак*, *сорможак* т.с. [15, с. 51]; від угор. *szalmaszak* т.с. [14, с. 337] унаслідок розширення значення: 'солом'яний матрац' → 'засіб для перенесення сіна, соломи'. Лексему *ситец* використовують унаслідок перенесення значення за суміжністю: 'тканина' → 'виріб із цієї тканини'.

У складених назвах *клочаний м'іх*, *пр'адіюний м'іх*, *кубін'с'кий* (*кубін'с'кий*, *кубан'с'кий*, *куб'ін'с'кий*) *м'іх*, *памутовий м'іх*, *тканий м'іх*, *домотканий м'іх*, *полотн'яний* (*полотн'яний*) *м'іх*, *мучний м'іх*, *китайс'кий м'іх* атрибутиви-ідентифікатори мотивовані словами за такими визначальними ознаками: метод виготовлення (*пр'адіюний*, *тканий*, *домотканий*), матеріал (*клочаний*, *памутовий* 'бавовняний' [14, с. 217], *полотн'яний* (*полотн'яний*)), призначення (*мучний*), країна, звідки возили мішки схожої будови *кубін'с'кий* (*кубін'с'кий*, *кубан'с'кий*, *куб'ін'с'кий*), *китайс'кий*, зокрема і внаслідок вторинної номінації).

Мішок невеликого розміру прийнято називати *жаліу́ник* (*же^лліу́ник*), *жаліу́л'я́ник* (*жаліу́л'я́ник*, *же^лліу́л'я́ник*), *кроп'іу́л'я́ник*, *талабу́к*, *м'ишчу́х*, *м'ишчу́к*, *м'ишч'а*, *м'ишч'атко*, *жачк'іу*, *м'єйзур*. Активно вживаються й складені назви, наприклад: *же^лліу́л'я́ний* (*же^лліу́л'я́ний*, *жаліу́л'я́ний*, *жаліу́л'я́ний*, *же^лліу́л'я́ний*, *же^лліу́л'я́ний*, *же^лліу́л'я́ний*), *же^лліу́л'я́ний*, *же^лліу́л'я́ний*, *же^лліу́л'я́ний*) *м'іх*, *кроп'іу́йя́ний* (*кроп'іу́л'я́ний*) *м'іх*, *йе^динича́ний* *м'іх*.

Номен *жаліу́ник* (*же^лліу́ник*) – універб від *жаліу́ний* (*же^лліу́ний*) *м'іх* (від закарп. *жалі́ва* 'кропива'), такі мішки виготовлені із кропив'яного полотна, пор. ще в бойк. гов. *жалі́вняк* т.с. [1, ч. 1, с. 248]; [*жаліу́л'я́н'і* *были* *ме^тр'ов'і* / *так'ой* *было* / *йак* *жалі́ва* / *так'ой* *др'апа́ч'ой* //] (ужанська говірка закарпатського говору). Такого ж утворення атрибутив *же^лліу́л'я́ний* та його

фонетичні варіанти *же^лліу́л'я́ний*, *жаліу́л'я́ний*, *жаліу́л'я́ний*, *же^лліу́л'я́ний*, *же^лліу́л'я́ний*, *же^лліу́л'я́ний*. Дериват *жаліу́л'я́ник* (*жаліу́л'я́ник*, *же^лліу́л'я́ник*) – від *жаліу́л'я́ний* (*же^лліу́л'я́ний*) *м'іх* внаслідок універбації. За аналогією до цих назв утворені атрибутив *кроп'іу́йя́ний* (*кроп'іу́л'я́ний*) та універб *кроп'іу́л'я́ник* (від *кроп'іу́л'я́ний м'іх*). Атрибутив у найменуванні *йе^динича́ний м'іх* – від *йе^дини́ця* 'одиниця', мотивований способом виготовлення на ткацькому верстаті: [*йе^динича́н'і* / *бо* *йе^дини́ця* // *то* *было* *на* *кр'оснах* / *так* *то* *с'а* *набе^рало* *у* *бе́рда* *на* *йе^дини́ця* *на* *тонк'ой* *і* *на* *клоч'ан'ой* // *і* *клоч'ан'ой* *было* *л'ітш'ой* // *йе^дини́ця* / *то* *уже* *было* *ца́лком* *так'ой* / *йак* *наз'д'іра* //] (ужанська говірка закарпатського говору). Лексема *жачк'іу* (див. ще закарп. *жачк'ів*, *жачк'у(в)*, *жачк'у(в)* 'калитка на тютюн' [15, с. 48], марамор. *жачк'у(в)* 'кисет (для тютюну)' [14, с. 83]) – від угор. *zacsko* 'мішечок' [11, с. 804]. Назва *м'єйзур* запозичена, ймовірно, через нім. *Mensür* 'вимірювання' від лат. *mensūra* 'міра, вимірювання' [6, т. 3, с. 436]; простежуємо й перенесення значення за суміжністю: 'міра, вміст' → 'засіб для перенесення вантажу'. Слово *м'ишчу́х* (див. ще закарп. ужан. *мишчу́х* 'мішок, кульок (паперовий)' [16, с. 38]) та його фонетичний варіант *м'ишчу́к* (див. ще закарп. марамор. *мишчу́к* 'мішок' [14, с. 174]) поширені в ін. укр. говорах, зокрема гуц. 'мішок' [9, с. 103], а також укр. діал. *мишчу́к* т.с. [17, с. 445]. Це суфіксальні утворення від *м'ишч'а*. Лексему *м'ишч'а* вживають також в ін. гов., пор. бойк. *миш'це* 'торба' [18, т. 3, № 154], *миш'ца* 'мішечок' [1, ч. 1, с. 446], наддністр. *миш'це* 'мішечок' [3, с. 174], укр. діал. *миш'ца* т.с. [4, т. 2, с. 435; 17, с. 445].

Наполовину наповнений мішок в українських говорах Закарпаття називають *клубак*, *ламанка*, *узузок*, *узузка*, *кан'істра*. Вірогідно, номен *клубак* – польського походження, від пол. *klubok* 'клубок', пор. укр. діал. *тлубак* 'вузол, чомодан' [6, т. 5, с. 584]. Назва *ламанка* – суфіксальний дериват від *ламати*. В окремих говірках (зокрема мараморських) ще має значення сумки видовженої форми, яку одягають через плече для збору відламанних качанів кукурудзи. Номен *узузок*, *узузка* – префіксально-суфіксальні утворення від діал. *уз(а)* [6, т. 1, с. 614]. Лексема *кан'істра* запозичена від нім. *Kanister* (первісно, від лат. *kanistrum* 'кошик') [6, т. 2, с. 364], відбувається часткова зміна семантики.

Торбу із тканини для харчів та різних речей називають *торба*, *та́йстра* (*та́стр'а*, *тра́йста*), *р'андава* *та́йстра*, *та́шка*, *та́шка* *ве^рве^ча́ста*, *с'ітка*, *коб'ілка*. Номен *торба* широко вживаний в укр. говорах [12, т. 3, ч. 4, с. 116] та є нормою укр. літ. мови – запозичення від тюркських мов [6, т. 5, с. 602]. Назви *та́йстра*, сер. р. – *та́стр'а* (див. ще карп. *†ta(n)istra* 'невелика тканинна сумка пастуха (носять через плече)', 'сумка із тканини чи шкіри' [19, т. 2, № 32]) вживають в інших укр. говорах [18, т. 3, № 154; 1, ч. 2, с. 277; 20, № 85] – запозичення від рум. *trăistă* 'торба, тканина, сумка' [6, т. 5, с. 504]. Двокомпонентне найменування *р'андава* *та́йстра* характеризує тип перенесення вантажу за складом тканини, означення *р'андава* – від *р'анда* (первісно 'ганчірка, шматок тканини' [14, с. 325]). Лексему *та́шка* первісно вживають зі значенням 'шкіряна сумка'. У цьому випадку функціонує внаслідок розширення значення за аналогією до *та́йстра*. Із таким же значенням поширена ще у бойк. (*та́шка* 'торба' [18, т. 3, № 154]) та гуц. гов. (*та́шка* 'сумка з вовни' [20, № 86]). У складеній назві *та́шка* *ве^рве^ча́ста* атрибутив мотивований закарп. марамор. *верв'єчка* 'підтяжка на штанах у дітей, смужка тка-

нини, на якій висить торбина' [14, с. 36], ймовірно, внаслідок стягування такої торбини мотузком. Назва *с'ітка* із близьким значенням є нормою української літературної мови. Це суфіксальне утворення від *с'ім'* < псл. **sěť* [6, т. 5, с. 258]. Найменування *коб'їлка* поширене і в інших українських говорах, пор. лемк. *коб'їла* 'корзина' [4, т. 2, с. 258], *коб'їлка* 'сакви для перенесення харчів, їжі, а також інструментарію для клепання й гостріння коси' [21, с. 182], бойк. *коб'їлка* 'торба' [18, т. 3, № 154], *коб'ївка*, *коб'їука* 'кошик для картоплі' [1, ч. 1, с. 362], наддністр. *коб'їла* 'сумка' [4, т. 2, с. 258] тощо. Назва *коб'їлка* – від сер.в.нім. *kobel* т.с. [21, с. 183].

Торбину для харчів та різних речей невеликого розміру представляють слова *тайстріна*, *тайстрінка*, *тайстрінча*, *тастрінча*, *дз'обина*. Номен *тайстріна* (див. ще закарп. марамор. *тайстріна* т.с. [14, с. 348]) активно вживаний у бойк. (*тайстріна* 'рюкзак', 'торба, з якої сіють вручну' [1, ч. 2, с. 277]), гуц. гов. (гуц. *tajstryna* 'шкіряна сумка' [20, № 85], 'сумка з вовни' [20, № 86], проте без відтінку зменшеності, за винятком гуц. *тайстріна* 'невелика тайстра (з вишитими узорами)' [9, с. 188]). В аналізованих говірках формант *-ина* надає слову відтінок зменшеності. Таке ж словотвірне значення мають і деминутиви *тайстрінка*, *тайстрінча* (*тастрінча*). Номен *дз'обина* утворений суфіксальним способом від *дз'об* (< псл. **zobь* 'їжа; корм' (спочатку 'зерно') [6, т. 2, с. 63]). Слово проходить шлях семантичної модифікації: від назви мішка для годівлі коня до торбини для продуктів (використовується не лише вівчарями).

Шкіряну торбину для харчів та різних речей йменують *ташка*, *тан'їстра*. Ареал поширення лексеми *ташка* (див. ще закарп. *ташка* 'портфель; сумка' [14, с. 349]) продовжується в ін. гов., пор. бойк. *ташка* 'шкіряна торба через плече' [1, ч. 2, с. 281], гуц. *taška* 'шкіряна сумка' [20, № 85] тощо. Запозичено через угор. *táska* від нім. *Tasche* [14, с. 349]. Номен *тан'їстра* етимологічно пов'язаний із *тайстра*.

Сакви, з'єднані одним полотнищем дві торби, які перекидаються через плече або через спину коня, репрезентовані лексемами *бе'сáги* (*бисáги*), *коб'їлки*, *берéмено* (*беремéно*), *бе'рéмен'а*, *бе'рéмен'атко*, *бе'рéмен'а*, *тайстрі*, *тайстри поўчáнс'к'і*, *ташкі не'ре'бе'с'áц'ки*.

Назва *бе'сáги* (*бисáги*) (див. ще карп. **BYsag*- 'вид подвійного мішка' [19, т. 2, № 33], *бисáга* (*би'сáга*, *бе'сáга*, *бесáга*, *бисáга*) 'торбина', 'одна з двох частин подвійної торби, що перекидається через плече', *бисáги* (*бисáгы*, *бисáги*, *бисáги*, *бéсаги*, *бéсáгы*, *бе'сáгы*, *бесáги*, *бесáгы*, *бесáгы*, *бесáги*, *бисáги*, *бисáгы*) т.с. [10, с. 198], ужан. *бісáги* 'торби (клунки, що через плечі носять)' [16, с. 17], марамор. *бисáгы* т.с. [14, с. 26]) поширена й в інших говорах української мови, пор. бойк. *бесáга*, *бесáги*, *бесáгы* 'подвійна торба; шкіряна дорожня торба; вантаж; два зшиті мішки' [1, ч. 1, с. 50], гуц. *besáhy*, *bysáhy* 'подвійні сумки, які переносять на плечах або на коні' [20, № 183], *бисáги* т.с. [9, с. 13], наддністр., покут.-буков. *бéсаг*, *бéсаги* т.с. [4, т. 1, с. 53], поділ. *бе'сáги* 'невеликий вузький мішок, у якого краї зшиті, а посередині проріз' [12, т. 3, ч. 4, с. 116]. Слово *бе'сáги* (*бисáги*) – від лат. *bissacium* 'перекидна торба', гр. *bisakki*, італ. *bisaccia* т.с. через пол. чи чес. посередництво [7, т. 1, с. 115; 6, т. 1, с. 176]. Назва *берéмено* (*беремéно*) (див. ще закарп. *берéмено*, *бéремено*, *беремéно*, *биремéно*, *би'ре'мéно*, *беремино*, *бе'ре'мено*, *бермено* 'вантаж, ноша', 'мішок, який несуть через

плече' [10, с. 168–169], марамор. *берéмено* 'вантаж на плечі людини (мішок, в'язка і под.)' [14, с. 22]) активно вживається в закарпатських говірках. Твірне слово *берéмя* < псл. **berme* (дієслівна основа – *berq* 'беру, несу'), р.в. **bermene* 'те, що носить' [6, т. 1, с. 173], деминутиви *бе'рéмен'а* (див. ще закарп. *беремéня*, *беремéн'а*, *биримін'а*, *беремéн'и* 'мале беремéно' [10, с. 169], *биримін'а* 'мішок із речами вагою близько 25 кг' [10, с. 193]), *бе'рéмен'атко* (див. ще закарп. марамор. *берéменя*, *берéменятко* 'зменш. до *берéмено*' [14, с. 22]), *бе'рéмен'а* характеризують різні типи сакв меншого розміру, мотивовані словом *берéмено*. Номен *тайстрі* вживається унаслідок розширення значення *тайстри*. Складена фразеологічна назва *тайстри поўчáнс'к'і* описує тип сакв, із якими люди ходили у дорогу. Ад'єктивний компонент *поўчáнс'к'і*, ймовірно, мотивований назвою населеного пункту *Марія Повча* в Угорщині. У двокомпонентній назві *ташкі не'ре'бе'с'áц'ки* означення мотивоване словом *бе'сáги*.

Висновки. Отже, аналіз назв комунікації вантажів в українських говорах Закарпаття дає можливість зробити низку висновків та узагальнень. Ядром лексики є слова, успадковані від праслов'янської мови. На українському мовному ґрунті однолексемні назви утворюються за допомогою словотворення, значеннєвих трансформацій та запозичення. Найбільш продуктивним є суфіксальне словотворення. З-поміж назв перенесення вантажів активно вживаються двокомпонентні атрибутивні найменування. Вбачаємо активне використання складених назв проявом динаміки семантичної підгрупи, прагненням мовця детальніше йменувати назви комунікації вантажів відповідно до характеристик чи визначальних особливостей.

Література:

1. Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок: У 2 ч. Київ: Наукова думка, 1984. Ч. I–II.
2. Дуда І. Лемківський словник. Тернопіль: Астон, 2011. 375 с.
3. Шило Г. Наддністрянський регіональний словник. Львів; Нью-Йорк, 2008. 288 с.
4. Словарь української мови: у 4 т. / за ред. Б. Грінченка. Київ, 1958–1959. Т. 1–4.
5. Словник української мови: в 11 т. Київ: Наук. думка, 1970–1980. Т. I–XI.
6. Етимологічний словник української мови: у 7 т. Київ: Наукова думка, 1982–2012. Т. 1–6.
7. Rudnyčuk J.B. An etymological Dictionary of the Ukrainian Language. Winnipeg: Ottawa, 1962–1980. Vol. I–II.
8. Мушинка М. Нарис етнографії: Південь. Матеріальна культура. *Лемківщина: Земля, люди, історія, культура*. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1988. Т. II. С. 213–217.
9. Піпаш Ю.О., Галас Б.К. Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області). Ужгород, 2005. 266 с.
10. Грицак М.А. Матеріали до Словника українських говірок Закарпатської області. НАН України, Інститут української мови. Київ: КММ, 2017. Вип. 1: А–Б. 376 с.
11. Венгерско-русский словарь: 40 000 слов / под общей ред. Л. Гальди. 2-е изд., стереотип. Москва; Будапешт: Русский язык; Издательство Академии наук Венгрии, 1987. 872 с.
12. Атлас української мови: у 3 т. Київ: Наукова думка, 1984–2001. Т. I–III.
13. Нечасва Н.О. Лексичні германізми у південно-східних говорах української мови. *Science and Education a New Dimension:*

- Philology*, II (1). 2014. Issue 17. P. 87–91.
14. Сабадош І.В. Словник закарпатської говірки села Сокириця Хустського району. Ужгород: Ліра, 2008. 480 с.
 15. Дзедзелівський Й.О. Ізгосли угорських лексичних нашарувань в українських говорах Закарпатської області УРСР (На матеріалах Лінгвістичного атласу українських народних говорів Закарпатської області УРСР, т. I–III). *Українська лінгвістична географія*. Київ: Наукова думка, 1966а. С. 45–75.
 16. Сірка Й., Муличак Ю., Баушенко А. Короткий словник говірки села Ублі. Зіген; Пряшів, 1999. 64 с.
 17. Желеховский С., Недільський С. Малоруско-німецкий словарь: у 2 т. Львів, 1885–1886. 1121 с.
 18. Atlas gwar bojkowskich / pod kierunkiem J. Riegera. Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk; Łódź, 1980–1986. Т. I–VI.
 19. Обшекарпатский диалектологический атлас. 1989–2003. Вып. I–VII.
 20. Rieger J. A Lexical Atlas of the Hutsul Dialects. Warszawa: Semper, 1996. 390 p.
 21. Муличак Ю. До питань лексики комунікації і традиційного транспорту в частині українських говірок Східної Словаччини. *Записки наукового товариства Культурного союзу українських трудящих у ЧССР*. Пряшів, 1977. № 4–5. С. 177–192.

Shkurko H. Cargo communication names in the Ukrainian Transcarpathian dialects

Summary. The article is devoted to the study of dialect lexicology. Names of cargo communication in the Ukrainian Transcarpathian dialects were chosen as the subject of analysis. Scientific interest to study this semantic subgroup is caused by its multi-layered vocabulary, within which both words of Proto-Slavic origin, used in the modern Ukrainian literary language, and new words formed from specific and borrowed bases are traced. The actual material is our dialect records, collected in 80 settlements of the Transcarpathian region.

The study is supplemented with lexical materials from linguistic atlases, dialectal and etymological dictionaries of Ukrainian and other languages. The article analyzes the names of cargo communication in the lexical-semantic, etymological and word-forming sections. In order to characterize the changes in the semantics of nomen that characterize the transfer of goods, the peculiarities of inter-dialect interaction are followed, and the relationship with motivational bases is shown.

It was established that the names of cargo communication do not constitute a closed structure. They are constantly replenished as a result of word-forming and semantic processes. The main methods of semantic derivation are the transfer of meaning by similarity, contiguity and reinterpretation of nomens. Suffixing was found to be the most productive way of word formation. The names of cargo communication are represented by single-lexeme and compound names, which differentiate realities according to the main seminal features: ‘size’, ‘material’, ‘purpose’, ‘manufacturing method’, etc. The analyzed vocabulary is characterized by synonymous, antonymic and polysemic relations, which indicates the presence of connections within the dialect system.

Further research of the dialect vocabulary related to cargo communication will allow not only trace linguistic features and the development of the dialect system but also contribute to a better understanding of the economy of Ukrainians and the peculiarities of their worldview.

Key words: dialect lexicology, cargo communication names, Ukrainian dialects of Transcarpathia, semantic subgroup, motivation, etymology, word formation, reinterpretation of meaning, borrowing.